395

CEPEPC

LES ESCOLES DEL COL·LECTIU (Aproximació a un estudi sociològic) 1979

Í N D E X

PRESENTACIÓ

ELS CENTRES, COMPOSICIÓ I DISTRIBUCIÓ 1

Localització geogràfica de les escoles del CEPEPC 1
Anys de funcionament de les escoles 4
Nivells d'ensenyament de les escoles 5
Alumnes escolaritzats 6
Dimensió dels centres 14
Distribució geogràfica de l'alumnat 17

ELS EDUCADORS DEL CENTRE 21

SITUACIÓ RESPECTE AL BARRI O POBLE 28

Procedència de l'alumnat (mobilitat escolar) 29
Relació escola-barri 33
Categoria sòcio-professional dels pares dels alumnes 36
Origen geogràfic dels pares 38
Nombre de famílies 39
Associació de pares 39

LA LLENGUA 43

LA GESTIÓ DELS CENTRES 47

Material d'ús intern
abril de 1980

ÍNDEX DE TAULES

Taula 1 - Distribució de les escoles per comarques 1

Taula 2 - Distribució de les escoles barcelonines (districtes) 2

Taula 3 - Distribució geogràfica de les escoles del Col.lectiu 3

Taula 4 - Classificació de les escoles per any de creació 4

Taula 5 - Nivells d'ensenyament de les escoles 5

Taula 6 - Total d'alumnes escolaritzats, classificats per nivells i graus 6

Taula 7 - Índex d'alumnat als diversos cursos, sobre la base de l'alumnat de primer curs 7

Taula 8 - Nombre d'aules a cada nivell i grau 9

Taula 9 - Capacitat declarada per nivells i graus 10

Taula 10 - Índex comparatius a diversos cursos 11

Taula 11 - Mòduls capacitat/aula 12

Taula 12 - M^2 aula/alumne segons nivells 13

Taula 13 - Mitjana dels m^2 aula per alumne 13

Taula 14 - Dimensió total de les escoles expressada en alumnes 14

Taula 15 - Dimensió dels centres. Alumnes d'EGB. 15

Taula 16 - Nivells d'EGB 16

Taula 17 - Alumnat segons comarques 17

Taula 18 - Alumnat als centres de Barcelona, per districtes 18

Taula 19 - Alumnat dels centres barcelonins, per barris 18

Taula 20 - Pes de l'alumnat del Col.lectiu. Barcelona-ciutat 19

Taula 21 - Titulació dels ensenyants 21

Taula 22 - Ensenyants que estudien en aquest moment 22

Taula 23 - Estructura d'edats (Barcelona) 23

Taula 24 - Estructura d'edats (fora de Barcelona) 23

Taula 25 - Distribució de mestres segons sexe 24

Taula 26 - Antiguitat dels ensenyants en l'actual centre 24

Taula 27 - Temps de vacances d'estiu dels mestres 25

Taula 28 - Temps de vacances d'estiu del personal no docent 25

Taula 29 - En el cas d'assistir els mestres a un reciclatge, paga el centre la quota? 26

Taula 30 - Qui porta el servei de menjador a l'escola? 27

Taula 31 - Per què l'escola té la seva actual localització (Barcelona) 28

Taula 32 - Per què l'escola té la seva actual localització (Catalunya excepte Barcelona) 29

Taula 33 - Mitjana d'alumnes del mateix barri, segons grups d'edat (Barcelona) 30

Taula 34 - Mitjana d'alumnes residents al mateix barri de l'escola, segons agrupacions de barris per nivells 31

Taula 35 - Proporció d'alumnes que s'escolaritzen al barri on viuen (en cas de població gran) o en el poble (en el cas de població petita), segons comarques per nivells 32

Taula 36 - Tipus de relació escola-barri 34

Taula 37 - Part del local que es deixa 35

Taula 38 - A qui es deixa el local 35

Taula 39 - Categories sòcio-professionals del pare 36

Taula 40 - Categories sòcio-professionals de la mare 37

Taula 41 - Proporció de pares nadius 38

Taula 42 - Tenen associació de pares 40

Taula 43 - Està legalitzada 40

Taula 44 - On estan federades les associacions de pares 40

Taula 45 - Nivell de participació dels pares a les associacions 41

Taula 46 - Comissions mixtes establertes 42

Taula 47 - "Llengua materna" (o familiar) dels alumnes 43

Taula 48 - Coneixement del català per part del professorat 44

Taula 49 - Ús de la llengua catalana per part dels mestres en diverses circumstàncies 45

Taula 50 - Òrgans decisoris 49

Taula 51 - Òrgans últims de decisió 50

Taula 52 - Estructura d'organització educativa-pedagògica 51

Taula 53 - Freqüència de les reunions i mitjana d'hores dedicades en cada cas 52

P R E S E N T A C I Ó

Presentem amb il.lusió aquesta primera aproximació a la nostra realitat, fruit de l'estudi que va iniciar-se el segon trimestre del curs 1978-79.

Aquesta publicació interna ve a demostrar, abans de tot, les ganes de conèixer-nos d'una manera seriosa, per tenir clar com a punt de partença, tant allò que ens diferencia com allò que ens iguala.

Ès bo tenir clars els principis d'acció cap a l'Escola Pública Catalana però pensàvem, i ara sabem més clarament, que partíem de realitats diferents, fruit de la història de cadascuna de les nostres escoles i és per això que aquest estudi ens pot ajudar a fer el camí cap a l'homogeneització.

Volem aclarir, també, que aquests resultats que presentem tenen uns dèficits concrets i importants que restaran pendents; sobretot ens referim als de l'apartat de "Situació econòmica". Aquest important capítol no s'ha concretat en la publicació per les dificultats tant del qüestionari (mòduls, sobretot) com de les respostes (pressupostos, balanços sense format unificat), que han impossibilitat d'arribar a uns resultats globals significatius que es puguin presentar.

Pensem que aquests resultats permeten inicialment dues lectures (és segur que vosaltres en trobareu d'altres). Una primera general i informativa que us ajudarà a familiaritzar-vos amb la terminologia sociològica emprada i conèixer d'una manera global les nostres escoles. (Per qui vulgui fer un estudi comparatiu li recomanem que tingui a mà "L'Educació General Bàsica a Catalunya", d'en Masjuan, Pinilla de las Heras i Vives, Fundació Bofill, Ed. Blume, 1979).

L'altra lectura, capítol per capítol, ens pot ajudar a veure com a escola, on som respecte la majoria i a pensar, en termes concrets, en el camí cap a la unificació. També aquí trobarem motius de reflexió en camps que sempre han tingut una dinàmica en les nostres escoles, com: els educadors dels centres, situació respecte el barri o poble, la llengua, gestió dels centres,... i que cal que continuem aprofundint a partir dels claustres i de les reunions amb tots els pares.

Seria injust per part nostra no incloure en aquesta presentació l'agraïment al personal de les nostres escoles que va esmerçar moltes hores a contestar l'enquesta i també a les mares que desinteresadament val col.laborar en les feines de buidat dels qüestionaris.

Finalment us hem de dir que ja està en marxa el "Qüestionari de dades del curs 1979-80", del qual se n'han passat 10 com a mostra i que un cop s'hagin tabulat ens completarà bona part dels dèficits que en aquest sentit té aquest treball que ara teniu a les mans.

Barcelona, març del 1980

CONSELL EXECUTIU DEL C.E.P.E.P.C.

Treball realitzat per Mercè Comas i Jordi Vives, del Departament de Sociologia de "Rosa Sensat".

ELS CENTRES, COMPOSICIÓ I DISTRIBUCIÓ

LOCALITZACIÓ GEOGRÀFICA DE LES ESCOLES DEL COL.LECTIU I DE LES INCLOSES A L'ESTUDI

En el moment de redactar aquestes ratlles hi ha 70 escoles apuntades al Col.lectiu. La informació de l'estudi es refereix únicament a 58. En part deriva de centres que no han contestat, i també deriva del fet que s'han apuntat posteriorment a l'enviada dels qüestionaris més escoles al Col.lectiu[1]. En total, aquestes 58 escoles representen un 83% del conjunt actual dels centres del Col.lectiu.

Les 70 escoles es reparteixen geogràficament per comarques de la forma següent (agafant com a criteri de delimitació la divisió de la Generalitat de 1937):

TAULA.- 1

DISTRIBUCIÓ DE LES ESCOLES PER COMARQUES

Comarca	Escoles	%	Proporció de la població (1973)[2]
Barcelonès	34	48,6	45,0
Baix Llobregat	8	11,4	7,3
Vallès Occidental	6	8,6	9,3
Vallès Oriental	6	8,6	3,0
Maresme	4	5,7	3,9
Baix Camp	3	4,3	1,8
Osona	2	2,9	1,9
Garraf	2	2,9	1,2
Bages	1	1,4	1,7
Alt Camp	1	1,4	0,6
Tarragonès	1	1,4	2,2
Garrotxa	1	1,4	0,8
Ripollès	1	1,4	0,6
	70	100	80,3

(1) A efectes de poder completar la informació pot ser útil de donar la llista d'escoles no incorporades a l'estudi. També pot ser útil perquè el lector es faci una idea del volum o magnitud dels centres no recollits. Són: Tabor, Morales, Solc, Taber i Magòria, de Barcelona; Mowgli de Reus, Marinada del Masnou, Torre de la Llebre de Rubí, Ribatallada i St.Gregori de Sabadell, l'Esperança de Lliçà de Munt i Marinada de Palau de Plegamans.

(2) *Economía y territorio en Catalunya*. Banca Mas Sardà.

Cal dir en primer lloc que la distribució es concentra a les àrees urbanes. Això no es veu del tot a la taula ja que la informació es refereix a comarques. De totes formes és prou indicativa la xifra del 20% de població on no hi ha cap escola, que correspon bàsicament (encara que no de forma exclusiva) a les comarques més rurals de Catalunya. Destaca la total absència d'escoles a les comarques lleidatanes i la feble presència a les gironines. A les tarragonines la presència és més important, però limitada a les tres comarques voreres a Tarragona. Lògicament a les comarques barcelonines la presència tendeix a ser superior a la proporció de la població. En aquest sentit destaca especialment el Vallès Oriental, i en un grau més petit el Baix Llobregat i el Maresme (1).

La comparació feta a la taula no és absolutament rigorosa respecte la implantació de les escoles perquè caldria veure el nombre d'alumnes escolaritzats i també la proporció de la població en edat escolar de les diverses comarques. De totes formes és suficient per una primera aproximació i hi tornarem quan vegem l'estudi d'escolarització.

En el cas de Barcelona, i donada la seva magnitud, es pot fer una anàlisi semblant per districtes.

TAULA.- 2

DISTRIBUCIÓ DE LES ESCOLES BARCELONINES, PER DISTRICTES

Districte	Escoles	%	Proporció de població (2-13 anys) al districte*
2	2	7,1	6,7
3	6,5 (2)	23,2	8,3
6	4	14,3	3,6
7	2	7,1	6,6
8	1	3,6	8,4
9	6	21,4	25,6
11	1	3,6	6,1
12	5,5	19,6	15,6
	28	99,9	80,9

(1) Si es volgués adaptar la configuració del Baix Llogregat a la seva dinàmica actual, llavors dues escoles passarien del Barcelonès al Baix Llobregat.

(2) Hem resolt salomònicament el cas de l'escola Àngels Garriga que té el parvulari al districte III i l'escola d'EGB al XII.

* Font: elaboració pròpia del Padró del 75.

La gran diferència que s'observa al districte III ens podria enganyar si no tinguéssim en compte que és un districte sobreequipat respecte la seva població en edat escolar, especialment en llocs escolars privats. Quan més endavant fem l'anàlisi en termes d'alumnes escolaritzats dins el sector privat veurem com el fenòmen ens apareixerà d'una forma molt diferent. En canvi es mantindrà el districte VI com un districte amb molt forta presència de les escoles del Col.lectiu.

Vegem ara en termes de distribució geogràfica quina part del conjunt del Col.lectiu queda comptabilitzada a l'estudi.

TAULA.- 3

DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA DE LES ESCOLES DEL COL.LECTIU

	Escoles del Col.lectiu	Escoles a l'estudi
Barcelonès	34	29
Baix Llobregat	8	8
Vallès Occidental	6	3
Vallès Oriental	6	4
Maresme	4	3
Baix Camp	3	2
Osona	2	2
Garraf	2	2
Bages	1	1
Alt Camp	1	1
Tarragonès	1	1
Garrotxa	1	1
Ripollès	1	1
	70	58

ANYS DE FUNCIONAMENT DE LES ESCOLES

Transcrivim a continuació la relació dels anys en què es van crear les escoles.

TAULA.- 4

CLASSIFICACIÓ DE LES ESCOLES PER ANY DE CREACIÓ

	Barcelona ciutat	Resta Catalunya	Total
Fins a 1959	3	4	7
Entre 1960 i 1964	3	5	8
Entre 1965 i 1969	9	17	26
Entre 1970 i 1973	4	2	6
Entre 1974 i 1977 (1)	1	4	5
No consta			
Mitjana	12,7 anys de funcionament	12,3	12,4

El gruix de les escoles apareix entre 1965 i 1969, és a dir, els anys anteriors a la promulgació de la Llei General d'Educació. Tot i que la distribució no és idèntica, la diferència d'antiguitat és gairebé nulla entre els centres de Barcelona i els que no ho són.

Si ho comparem amb les escoles apuntades a Coordinació Escolar, cal dir que el Col.lectiu és més jove que no pas Coordinació. Segons l'estudi del curs 1969-70 de les escoles la mitjana d'antiguitat de les escoles de Barcelona ciutat era de 7,4 anys. Si no s'hagués afegit cap nou centre ni hagués tancat cap, avui la mitjana hauria de ser de 16,3 ja que són 9 cursos més tard. La diferència no és tan gran perquè hi ha centres nous creats després de 1969. Descomptant aquests, la mitjana actual d'antiguitat dels centres barcelonins del Col.lectiu seria de 14,6 anys. D'aquí es dedueix que són més aviat els centres més antics els que no han passat de Coordinació al Col.lectiu. Resultats semblants s'obtenen fent la comparació amb les escoles que no són de Barcelona.

NIVELLS D'ENSENYAMENT DE LES ESCOLES

Si bé insistirem amb més detall en aquest tema quan parlem del nombre d'alumnes per cada curs, el que és útil d'entrada és delimitar quins nivells d'ensenyament agafen les escoles, acceptant que l'EGB és el fonamental. Les categories les hem construït a partir de la distinció entre Llar d'Infants (fins a 36 mesos) i Parvulari (a partir de 36 mesos d'edat).

TAULA.- 5

NIVELLS D'ENSENYAMENT DE LES ESCOLES

	Barcelona ciutat	Resta Catalunya	Total	
Només llar i parvulari	-	2	2	3,4%
Llar, parvulari i EGB	9	16	25	43,1%
Parvulari i EGB	11	14	25	43,1%
Llar, parvulari, EGB i BUP	1	1	2	3,4%
Parvulari, EGB i BUP	1	2	3	5,2%
EGB i BUP	1	-	1	1,7%
	23	35	58	

Gairebé totes les escoles tenen EGB, només hi ha dos centres de fora de Barcelona que no en tinguin. Hi ha 6 centres que tenen BUP, és a dir, un 10%. També pràcticament tots els centres tenen parvulari, i admeten alumnes a partir de 3 anys (més de 36 mesos). Ara bé, com mostren les xifres, n'hi ha que n'admeten de més petits, encara que només n'admetin de 2 anys. Només hi ha 5 escoles que hagin dit que tenen alumnes d'un any.

Entre les escoles barcelonines i les que no ho són hi ha poques diferències. En tot cas la major proporció d'escoles que admeten alumnes més petits és entre els centres de fora de Barcelona. Això pot estar en relació amb el fet que a les ciutats grans és on han anat apareixent les llars (que admeten alumnes fins a 36 mesos) o llars-parvularis.

Si hi afegim que gairebé tots els centres tenen alumnes de tots els graus d'EGB, el panorama ha canviat substancialment respecte d'uns quants anys enrera.

ALUMNES ESCOLARITZATS

TAULA.- 6

TOTAL D'ALUMNES ESCOLARITZATS, CLASSIFICATS PER NIVELLS I GRAUS.

	Barcelona ciutat	Fora de Barcelona	Total
Fins a 12 mesos	8	-	8
1 any	18	40	58
2 anys	169	558	727
3 anys	587	1.161	1.748
4 anys	713	1.216	1.929
5 anys	778	1.163	1.941
Primer EGB	790	1.161	1.951
Segon EGB	808	1.168	1.976
Tercer EGB	721	1.088	1.809
Quart EGB	683	1.015	1.698
Cinquè EGB	610	925	1.535
Sisè EGB	621	926	1.547
Setè EGB	586	825	1.411
Vuitè EGB	559	786	1.345
BUP	481	87	568
Total llar i parvulari	2.273	4.138	6.411
Total EGB	5.378	7.894	13.272
Total escoles	8.132	12.119	20.251

Veient les xifres absolutes ja tenim una primera idea del grau d'aprofitament de les escoles. Fins a tercer o quart curs es manté bastant la xifra absoluta, per baixar bastant després. Aquest descens pot respondre a fenòmens que si bé són semblants cal distingir, perquè la seva importància no és la mateixa.

Es tracta de si l'escola té més buida la segona etapa que la primera, o bé que ja no té la segona etapa, o finalment si té nivells barrejats (per manca d'aules). Per altra banda, per tenir una idea quantitativa més exacta d'aquest descens d'alumnat cal utilitzar un índex enlloc de les xifres absolutes. Oferim, per tant, un índex relatiu d'alumnat als diversos cursos, agafant com a base l'alumnat de primer curs. Aquesta elecció es fonamenta en el fet que, exceptuades les diferències que poden existir entre cohorts diferents [1], hauria de mantenir-se més o menys constant l'escolaritat al llarg de tota la bàsica i el nombre d'alumnes de primer hauria de venir determinat (almenys en teoria) per les possibilitats de l'escola de tenir aquests alumnes al llarg de tota l'escolaritat. A la pràctica les coses són més complexes perquè hi ha escoles que estan a mig camí entre tenir una sola aula per cada grau i tenir-ne dues. En qualsevol cas, l'índex s'ha d'agafar com un model teòric a contrastar amb la realitat.

TAULA.- 7

INDEX D'ALUMNAT ALS DIVERSOS CURSOS, SOBRE LA BASE DE L'ALUMNAT DE PRIMER CURS.

	Barcelona ciutat	Fora de Barcelona	Total
2 anys	21,4	48,1	37,3
3 anys	74,3	100,0	90,0
4 anys	90,3	104,7	98,9
5 anys	98,5	100,2	99,5
Primer EGB	100,0	100,0	100,0
Segon EGB	102,3	100,6	101,3
Tercer EGB	91,3	93,7	92,7
Quart EGB	86,5	87,4	87,0
Cinquè EGB	77,2	79,7	78,7
Sisè EGB	78,6	79,8	79,3
Setè EGB	74,2	71,1	72,3
Vuitè EGB	70,8	67,7	68,9

(1) Es a dir, entre el nombre de nascuts a anys diferents

A partir del quadre anterior es comprova un gran aprofitament del parvulari a fora de Barcelona. Si això és a causa d'una millor ocupació a les edats més baixes o a una taxa alumne/aula tant o més alta a parvulari, és el que caldria esbrinar a continuació. Com de la mateixa manera veure el descens de segona etapa si és a causa d'insuficient ocupació o de reducció de les aules existents (o de llurs dimensions), o les dues coses alhora.

Anem, per tant, a veure les dades de llocs escolars existents i el grau d'ocupació. Aquí no disposem de les dades de 7 escoles (d'una d'elles sí que tenim les de parvulari). Això ens obliga a calcular el grau d'ocupació relacionant els llocs i els alumnes de les 51 escoles de les quals tenim dades completes [1]. A fora de Barcelona això és relativament greu perquè dues de les escoles de les quals no disposem de dades de llocs escolars són escoles amb un índex probable d'ocupació molt alt, fins i tot amb sobreocupació ja que hi ha unes quantes aules amb més de 40 alumnes. L'eliminació d'aquestes escoles ens pot modificar bastant les dades del conjunt, si a més tenim en compte que una d'elles té un nombre molt alt d'alumnes. En conseqüència, i mentre no es pugui disposar de les dades completes (i creiem que en aquest cas valdria la pena d'intentar completar-ho) oferim les dades sense aquestes escoles, i amb aquestes escoles fent una estimació aproximada per part nostra dels llocs escolars.

Com que al seu torn el nombre de llocs escolars està en funció del nombre d'aules existents comencem per oferir aquestes últimes dades.

---

(1) Les escoles de les quals ens manquen aquestes dades són Ton i Guida, Roure-Mallorca, l'Esclat i Costa i Llobera (de la qual tenim la part de parvulari) de Barcelona, i St. Miquel de Cornellà, Pax de Tarragona i Montbui de Caldes de Montbui.

TAULA.- 8

NOMBRE D'AULES A CADA NIVELL I GRAU

	Barcelona ciutat	Fora de Barcelona	Total
Fins a 12 mesos	1	-	1
1 any	2	4	6
2 anys	10	27	37
3 anys	23	41	64
4 anys	26	40	66
5 anys	30	37	67
Primer EGB	28	37	65
Segon EGB	28	37	65
Tercer EGB	28	36	64
Quart EGB	25	36	60
Cinquè EGB	25	33	58
Sisè EGB	24	34	58
Setè EGB	24	33	57
Vuitè EGB	23	31	54
Total	297	425	722

TAULA.- 9

CAPACITAT DECLARADA PER NIVELLS I GRAUS.

	Barcelona ciutat (1)	Fora de Barcelona (2)	Total
Fins a 24 mesos	8	-	8
1 any	23	45	68
2 anys	149	620	769
3 anys	525	1.272	1.797
4 anys	662	1.299	1.961
5 anys	726	1.207	1.933
Primer EGB	655	1.243	1.898
Segon EGB	703	1.261	1.964
Tercer EGB	663	1.202	1.865
Quart EGB	647	1.180	1.827
Cinquè EGB	603	1.093	1.696
Sisè EGB	597	1.166	1.763
Setè EGB	597	1.096	1.693
Vuitè EGB	597	1.075	1.672
Total preescolar	2.093	4.443	6.536
Total EGB	5.062	9.316	14.378

Les xifres del nombre d'aules permeten veure que efectivament el nombre d'alumnes segueix de prop el nombre d'aules. Mentre a Barcelona el nombre màxim el trobem a 5 anys, fora de Barcelona és a 3 anys; el que permet entendre l'evolució del nombre d'alumnes. Igualment s'observa una disminució del nombre d'aules conforme s'avança dins l'EGB, i per tant podem dir que almenys en part la disminució de l'alumnat respon a la mateixa configuració dels centres.

No obstant això, la reducció d'aules no és tan pronunciada com la dels alumnes, el que fa deduir que també hi ha una disminu-

---

(1) Falten les dades de 4 escoles: Ton i Guida, Roure-Mallorca, l'Esclat i Costa i Llobera.

(2) L'estimació inclosa de les escoles Montbui, Pax i Sant Miquel (de la qual ja consta la capacitat del parvulari)
La capacitat, sense incloure l'estimació d'aquestes tres escoles, és la següent: 1 any, 40; 2 anys, 536; 3 anys, 1.090; 4 anys, 1.144; 5 anys, 1.093; 1r. EGB, 1.014; 2n. EGB, 1.019; 3r. EGB, 949; 4t. EGB, 872; 5è. EGB, 758; 6è. EGB, 753; 7è. EGB, 682; 8è. EGB, 641.

ció en el grau d'ocupació de les aules. Per no cansar amb les dades de tots els cursos hem preparat un quadre-resum amb uns quants cursos, on els índexs comparatius permeten veure la importància relativa de cadascun d'aquests dos aspectes.

TAULA.- 10

ÍNDEXS COMPARATIUS A DIVERSOS CURSOS

	Barcelona				Fora de Barcelona			
Curs	Alumnes	Aules	Capacitat	% ocupació	Alumnes	Aules	Capacitat	% ocupació
4 anys	90,3	92,8	101,1	95,8	104,7	108,2	104,5	93,6
1r. EGB	100	100	100	95,2	100	100	100	93,4
3r. EGB	91,3	100	101,2	91,0	93,7	97,3	96,7	90,5
6è. EGB	78,6	85,7	91,1	85,3	79,8	91,9	93,8	79,4
8è. EGB	70,8	82,1	91,1	73,9	67,7	83,8	86,5	73,1
	Conjunt de centres							
4 anys	98,9	101,5	103,3	95,2				
1r. EGB	100	100	100	94,4				
3r. EGB	92,7	98,5	98,3	90,7				
6è. EGB	79,3	89,2	92,9	81,4				
8è. EGB	68,9	83,1	88,1	73,4				

La interpretació d'aquesta taula ens planteja alguns problemes addicionals. Efectivament, la capacitat teòrica disminueix més a poc a poc que el nombre d'aules, cosa que fa que augmenti proporcionalment el descens del grau d'ocupació. Aquí pot influir un nou element: l'espai disponible a les aules que arrossegui un augment del mòdul capacitat/aula. O bé que hi hagi d'altres elements que també influeixin en la mateixa direcció. Presentem a continuació els mòduls que es dedueixen del nombre d'aules i de llocs escolars.

TAULA.- 11

MODULS CAPACITAT/AULA

	Barcelona	Fora de Barcelona	TOTAL
Fins a 12 mesos	8	..	8
1 any	11,5	11,3	11,3
2 anys	16,6	23,0	21,4
3 anys	25,0	31,0	29,0
4 anys	27,6	32,5	30,6
5 anys	25,9	32,6	29,7
1r. EGB	28,5	33,6	31,6
2n. EGB	30,6	34,1	32,7
3r. EGB	27,6	33,4	31,1
4t. EGB	32,4	33,7	33,2
5è. EGB	28,7	33,1	31,4
6è. EGB	29,9	34,3	32,6
7è. EGB	29,9	33,2	31,9
8è. EGB	31,4	34,7	33,4
Total EGB	29,8	33,8	32,2

A més de la confirmació del que ja apuntàvem abans, ens apareix una considerable diferència entre els centres de Barcelona-ciutat i la resta de centres. Aquesta diferència apareix sistemàticament a tots els cursos, a partir dels 2 anys d'edat dels alumnes, i és sempre més alt el mòdul a fora de Barcelona. Com que l'aspecte dimensió física del centre pot ser un condicionant important en la mateixa definició del mòdul de capacitat per part de les escoles, anem ara a veure quin és l'espai disponible a les aules.

TAULA.- 12

M^2 AULA/ALUMNE SEGONS NIVELLS (1)

		Fins a 1 m^2/ alumne	Entre 1,1 i 1,5 m^2/ alum.	Entre 1,6 i 2 m^2/alum.	Més de 2 m^2/ alumne
Barcelona	Llar i Parv.	10	5	2	1
	EGB	4	13	1	
	BUP		2		
Fora de Barcelona	Llar i Parv.	9	16	7	
	EGB	10	13	9	1
	BUP		1	1	
Total	Llar i Parv.	19	21	9	1
	EGB	14	26	10	
	BUP		3	1	

TAULA.- 13

MITJANA DELS M^2 AULA PER ALUMNE

	Barcelona	Fora de Barcelona	Total
Llar i Parvulari	1,29	1,24	1,26
EGB	1,24	1,26	1,25
BUP	1,30	1,50	1,40

A nivell de mitjanes no hi ha diferències apreciables (excepte, potser, del BUP) entre les escoles de Barcelona i les de fora. Una altra cosa, en canvi, s'observa a l'altra taula, on hi ha la distribució. Més de la meitat de les escoles de Barcelona tenen menys d'1 m^2/alumne, i en canvi la meitat de les de fora tenen entre 1,1 i 1,5 m^2/ alumne. A EGB les escoles de Barcelona són bastant homogènies, situant-se molt majoritàriament entre 1,1 i 1,5 m^2/alumne. En canvi, fora de Barcelona hi ha bastants centres per sobre i per sota d'aquestes xifres. Es, per

(1) Falten dades d'Elaia, Estel, Benjamí i Roure Mallorca, de Barcelona, i Mestral

tant, les variacions entre centres el que ens pot, en part, explicar la diferent definició dels mòduls de capacitat/aula, especialment en el parvulari. A EGB les diferències no són tan clares, cosa que ens fa pensar que no és possible només sobre la base de dades objectives donar raó de la diferent definició dels mòduls de capacitat, sinó que hi han d'intervenir elements subjectius. (1)

LA DIMENSIÓ DELS CENTRES

El minifundisme ha estat una de les característiques de l'escola privada no-religiosa a casa nostra. Les escoles vinculades a la renovació escolar no han acceptat durant bastant de temps aquesta situació. L'estudi del curs 1969-70 de les escoles inscrites a Coordinació Escolar ho mostrava bastant (la meitat aproximadament dels centres no arribaven a 150 alumnes) (2). Sembla que avui afortunadament la situació ha canviat considerablement, tot i que les escoles no aprofiten totalment la seva capacitat, tal com hem vist. Vegem ara la dimensió actual.

TAULA.- 14

DIMENSIÓ TOTAL DE LES ESCOLES EXPRESSADA EN ALUMNES

	Barcelona	Fora de Barcelona	Total	
Fins a 100	-	2	2	3,4
100 a 199	2	2	4	6,9
200 a 299	5	10	15	25,9
300 a 399	12	13	25	43,1
400 a 499	1	5	6	10,3
500 a 599	1	1	2	3,4
600 endavant	2	2	4	6,9
	23	35	58	99,9

(1) Fóra preferible, a efectes d'aquest raonament, tenir m^2/alumne teòric, és a dir, haver dividit no pels alumnes reals sinó per la capacitat teòrica. De totes formes, el grau d'ocupació és bastant semblant, en tot cas major a Barcelona-ciutat, la qual cosa reforçaria precisament la hipòtesi de recalcar els aspectes subjectius en la interpretació de la diferència.

(2) cf. quadre 8 d'aquell estudi

El gruix de les escoles se situen entre 300 i 399 alumnes, però encara queda un 10% amb menys de 200 alumnes. Cal no oblidar el fet de dos centres de fora de Barcelona dedicats exclusivament a llar i parvulari, i que no podem valorar igual que els centres que també tenen EGB.

Aquesta "normalització" del nombre d'alumnes va lligada al fet que gairebé totes les escoles tenen aules diferenciades per a tots els nivells de l'EGB.

Quant als centres més grans coincideix gairebé amb els centres que també tenen BUP.

Val la pena d'aïllar els alumnes d'EGB perquè aquí és on hi ha més dificultats, ja que hem vist com hi ha més aules a parvulari que no pas a EGB.

TAULA.- 15

DIMENSIÓ DELS CENTRES. ALUMNES D'EGB.

	Barcelona	Fora de Barcelona	Total	
Fins a 100	2	2	4	7,1
100 a 149	2	4	6	10,7
150 a 199	4	7	11	19,6
200 a 249	9	5	14	25,0
250 a 299	2	9	11	19,6
300 a 399	2	5	7	12,5
400 endavant	2	1	3	5,4
	23	33	56	99,9

Aquesta taula no permet una visió tan optimista com l'anterior. Hi ha quatre centres en una situació molt dolenta, ja que no arriben ni a 100 alumnes. Agafant un mòdul baix com 25 els centres haurien de tenir un mínim de 200 alumnes, però hi ha encara 17 centres més que no hi arriben, encara que evidentment és pitjor la situació dels 6 centres que no arriben a 150 que la dels 11 que ja en passen.

Aquesta situació ha de tenir el seu correlatiu en el fet de tenir o no tots els nivells d'EGB, o tenir-los barrejats. Pas-

sem a presentar, per tant, la situació de les escoles a aquest nivell.

TAULA.- 16

NIVELLS D'EGB.

	Barcelona	Fora de Barcelona	Total
Tota l'EGB doblada	2	1	3
5 o més cursos d'EGB doblats	-	2	2
4 0 menys cursos d'EGB doblats	6	3	9
cap nivell doblat ni cap nivell barrejat	13	24	37
nivells barrejats o cursos inexistents	2	3	5
	23	33	56

Aquí apareixen 5 escoles que o bé només tenen una part de l'EGB, o bé tenen nivells barrejats. Són les 4 que no arriben a 100 alumnes, més una de les que en passen. Aquest nucli d'escoles té realment una situació difícil, semblant a la que tenien moltes de les escoles fa anys, però que la gran majoria ha superat ja. Són Roure-Mallorca i Sis Joans de Barcelona, Barrufet de Sant Boi de Llobregat, Nau de Premià de Mar i Ginebró de Llinàs (a aquesta només li falta una aula per ser completa).

Només hi ha 3 escoles amb tots els nivells doblats i 11 escoles amb algun nivell doblat. La majoria de les que tenen algun nivell doblat (9) estan bastant lluny d'arribar a tenir-hi tots els nivells, ja que no passen de la meitat dels nivells. Els cursos doblats tendeixen a ser de primera etapa i, en especial, dels primers cursos.

Aquesta situació té un cert paral.lelisme a parvulari, on la majoria d'escoles que tenen algun nivell doblat d'EGB també en tenen en aquest nivell.

DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA DE L'ALUMNAT

Al començament de l'Informe hem vist la distribució geogràfica de les escoles del Col.lectiu. Anem a veure la distribució de l'alumnat, ja que les dimensions dels centres no són les mateixes a tot arreu i les dues distribucions (alumnat i centres) no han de coincidir forçosament.

TAULA.- 17

ALUMNAT SEGONS COMARQUES

	Llar i Parvulari	%	E.G.B.	%	B.U.P.	%
Barcelonès	2.978	46,5	7.067	53,2	481	84,7
Baix Llobregat	1.027	16,0	1.731	13,0	36	6,3
Vallès Occidental	326	5,1	743	5,6	-	
Vallès Oriental	372	5,8	907	6,8	-	
Maresme	325	5,1	507	3,8	-	
Baix Camp	242	3,8	548	4,1	-	
Osona	162	2,5	361	2,7	-	
Garraf	277	4,3	412	3,1	-	
Bages	211	3,3	358	2,7	51	9,0
Alt Camp	164	2,6	214	1,6	-	
Tarragonès	109	1,7	222	1,7	-	
Garrotxa	128	2,0	202	1,5	-	
Ripollès	90	1,4	-		-	
	6.411	100,1	13.272	99,8	568	100,0

En el cas del Barcelonès el bloc més important és el de Barcelona ciutat, que ara presentem per districtes i barris.

TAULA.- 18

ALUMNAT ALS CENTRES DE BARCELONA, PER DISTRICTES

Districte	Llar i Parvulari	%	EGB	%	BUP	%	Total
2	102	4,5	166	3,1	-	-	268
3	407	17,9	988	18,4	293	60,9	1.688
6	218	9,6	471	8,8	-	-	689
7	196	8,6	520	9,7	-	-	716
8	161	7,1	571	10,6	188	39,1	920
9	501	22,0	1.303	24,2	-	-	1.804
11	170	7,5	150	2,8	-	-	320
12	518	24,8	1.209	22,5	-	-	1.727
	2.273	100,0	5.378	100,1	481	100,0	8.132

Quant a la distrubició per barris, queda recollida a la següent taula.

TAULA.- 19

ALUMNAT DELS CENTRES BARCELONINS, PER BARRIS

Barri	nº centres	Llar i Parv.	%	EGB	%	BUP	%	Total
Sarrià	3,5	338	14,9	794	14,8	293	60,9	1.425
Horta	3,5	288	12,7	850	15,8	-		1.138
Coll-Vallcarca	1	161	7,1	571	10,6	188	39,1	920
Nou Barris	2	206	9,1	596	11,1	-		802
Les Corts	2	270	14,9	420	7,8	-		690
Esquerra Eixam.	3	218	9,6	471	8,8	-		689
La Sagrera	1	120	5,3	253	4,7	-		373
Sants	1	96	4,2	250	4,6	-		346
Montbau	1	125	5,5	213	4,0	-		338
Vivendes Congrés	1	86	3,8	235	4,4	-		321
El Clot	1	89	3,9	219	4,1	-		308
Poble Sec	1	102	5,3	166	3,1	-		268
Vallvidrera	1	69	3,0	194	3,6	-		263
Guinardó	1	105	4,6	146	2,7	-		251
		2.273		5.378		481		8.132

Per precisar millor l'anàlisi cal veure quina proporció d'alumnes matriculats a l'escola a Catalunya estan escolaritzats a centres del Col.lectiu. Aquesta anàlisi és molt laboriós de fer-la a nivell comarcal perquè les estadístiques oficials d'escolaritat no es basen en la delimitació comarcal que va establir la Generalitat el 1936 sinó en una delimitació pròpia, a vegades coincident més o menys, a vegades molt divergent de la de la Generalitat. Això obligaria a refer totes les estadístiques oficials segons les comarques del 36, o bé amotllar-nos a les comarques utilitzades per les estadístiques oficials, però que no tenen el contingut històric de la delimitació del 1936.

A nivell global, i no oblidant que manca la comptabilització de 12 escoles, podem dir que el Col.lectiu té el 4,7% dels alumnes de parvulari del sector privat a Catalunya, i el 3% en el cas d'EGB. Si volem referir-ho al total d'alumnes de Catalunya llavors el Col.lectiu representa el 3,1% dels alumnes de parvulari i l'1,6% dels d'EGB.

A nivell de Barcelona-ciutat el pes de l'alumnat dels centres del Col.lectiu, per districtes queda així.

TAULA.- 20

PES DE L'ALUMNAT DEL COL.LECTIU. BARCELONA-CIUTAT

Districte	Parvulari % sobre sector privat	E.G.B. % sobre sector privat
2	3,7	1,9
3	3,9	2,6
6	15,1	9,3
7	5,5	6,4
8	3,3	4,1
9	4,3	3,9
11	5,6	1,4
12	6,7	5,3
Total	4,3	3,1

Els percentatges globals de Barcelona s'assemblen bastant als referits al conjunt de Catalunya. Per districtes destaca molt per sobre dels altres el 6è., un districte bastant cèntric però força mal equipat en termes escolars. A continuació vénen els districtes 7 i 12.

Referit al total d'alumnes de Barcelona, en canvi, els percentatges resulten més alts que en el conjunt de Catalunya, per la feble presència del sector estatal a Barcelona. En concret, representa un 3,6% dels alumnes de parvulari i un 2,2% dels d'EGB.

Com a estimació aproximada del que es poden modificar aquests percentatges si hi haguéssim pogut afegir les 12 escoles que manquen caldria augmentar-los en un 20% més o menys.

ELS TREBALLADORS DEL CENTRE

Un apartat important de l'estructura escolar dels centres són els ensenyants, de tota manera el tractament d'anàlisi que se'ls dóna en aquest estudi no és en profunditat sinó com un element més per completar la fesomia dels centres inscrits al Col.lectiu.

L'estructura de titulació dels ensenyants és la següent:

TAULA.- 21

TITULACIÓ DELS ENSENYANTS

	Barcelona %	Resta Catalunya %
Llicenciats	21	14,8
Mestres que també són llicenciats	5,3	6,9
Mestres	49	46
Puericultors	2,6	5,2
Sense títol adequat per ensenyar	10,6	17,7
Altres	10,2	9,4
Total	100 (N=490)	100 (N=582)

A les 58 escoles que tenim controlades hi ha 1.072 ensenyants, l'estructura de titulació mostra algunes diferències entre les escoles de Barcelona i les altres. Els mestres són majoria en els dos casos, en canvi de llicenciats n'hi ha més a Barcelona. En el cas de titulacions no adequades per ensenyar n'hi ha més a les escoles que no són a Barcelona. En general les titulacions són superiors a Barcelona ciutat.

A la categoria d'altres s'inclouen els professors d'ensenyances especials: música, gimnàstica, pretecnologia, etc...

Gairebé tots els ensenyants que no tenen els requisits legals de titulació, estan estudiant; el següent quadre mostra els estudis que fan.

TAULA.- 22

ENSENYANTS QUE ESTUDIEN EN AQUEST MOMENT.

	Barcelona	Mitjana curs	Resta Catalunya	Mitjana curs
Magisteri	16	2,16	23	2,13
Licenciatures apropiades per ensenyar	14	3,3	13	3,7
Estudis no apropiats per ensenyar	2	2	1	4
Estudis apropiats per matèries especials	3	3	3	3
BUP i COU, puericultura	4		3	
Total	39		43	

La major part dels estudiants cursen magisteri, però s'observa altra cop la proporció de llicenciatures més alta en el cas de Barcelona. Sobre els 82 casos, s'observen 9 que no estudien per consolidar la seva situació com a ensenyants, sinó per obtenir una altra professió. La mitjana del curs que estan estudiant és superior en tots els casos a la meitat de la carrera.

El nombre de mestres per aula a les escoles de CEPEPC correspon a 1,65 a Barcelona i 1,37 a la resta de Catalunya. Indubtablement aquesta taxa és molt elevada, sobretot en l'àmbit barceloní.

Probablement aquesta diferència és a causa d'una major proporció d'especialistes que no fan jornada completa a Barcelona. El gran nombre d'escoles a les ciutats grans possibilita que molts especialistes reparteixin la seva jornada de treball entre diferents escoles. Com que no s'ha pogut buidar el full de mòduls, que es repeteix aquest curs (1979-80), no podem configurar aquesta hipòtesi, que haurà d'analitzar-se a partir de la informació recollida en aquest segon intent del full de mòduls.

El següent quadre fa referència a les dades bàsiques de tots els treballadors del centre; per poder valorar millor els resultats s'han fet tres distribucions segons els següents criteris: 1) docents; 2) no docents que fan feines pròpiament escolars i tenen contacte amb els nens; 3) no docents: feines administratives, cuina, etc...

TAULA.- 23

ESTRUCTURA D'EDATS (Barcelona)

	Docents		No docents Feines escolars		No docents	
	%	$\bar{X}$	%	$\bar{X}$	%	$\bar{X}$
Fins a 20 anys	2,3	31	34,2	31,3	2,8	41,46
de 21 a 25	20,8		34,2		6,3	
de 26 a 30	36		11,4		6,3	
de 31 a 35	22,9		12,7		14,1	
de 36 a 40	9,7		7,6		15,5	
de 41 a 45	3,6		6,3		19,7	
de 46 a 50	2,1				13,4	
de 51 a 60	1,7		5,1		19	
més de 61	0,8		1,3		2,8	
Total	100 (N=475)		100 (N=79)		100 (N=142)	

TAULA.- 24

ESTRUCTURA D'EDATS (Fora de Barcelona)

	Docents	$\bar{X}$	No docents Feines escolars	$\bar{X}$	No docents	$\bar{X}$
Fins a 20 anys	2,1	29,37	20	28	2,4	39
de 21 a 25	27		23,1		7,1	
de 26 a 30	36,1		20		9,5	
de 31 a 35	22,2		21,5		19	
de 36 a 40	6,9		9,2		20,6	
de 41 a 45	3,6		6,2		15,9	
de 46 a 50	1				13,5	
de 51 a 60	1				7,9	
més de 61	0,2				4	
Total	100 (N=610)		100 (N=65)		100 (N=126)	

Quant a ocupacions hi ha la mateixa tònica en l'estructura d'edats, a Barcelona ciutat la mitjana d'edat és de 31 anys per als docents, a la resta de 29,4. Dels no docents amb feines relacionades amb els alumnes, la mitjana és de 31 anys a Barcelona i 28 a la resta. Per al personal no docent és 41,5 a Barcelona i 39 anys a la resta de Catalunya.

Comparant l'estructura d'edats dels mestres del Col.lectiu amb els de Catalunya* ens trobem amb els següents resultats:

	Mestres de Catalunya	Mestres del Col.lectiu
Fins a 30 anys	50,9%	62,6%

Indubtablement, els mestres del Col.lectiu són més joves que la mitjana de mestres de Catalunya, de tota manera si la comparació es fa sols dels mestres que exerceixen a l'escola privada la diferència ja és molt més petita perquè representa el 60,3% (Catalunya), per tant la diferència és només del 2,3%.

---

* Vives-Masjuan-Pinilla: *L'Educació General Bàsica a Catalunya*. Ed.Blume, Barcelona, 1979

TAULA.-25

DISTRIBUCIÓ DE MESTRES SEGONS SEXE

	Barcelona		Resta Catalunya	
	home %	dona	home %	dona
Mestres	26,1	73,9	22	78
No docents, feines escolars	15,5	84,5	10,1	89,9
No docents	9,5	90,5	5,8	94,2

El següent quadre mostra els anys que fa que els mestres són al mateix centre:

TAULA.- 26

ANTIGUITAT DELS ENSENYANTS EN L'ACTUAL CENTRE

	Barcelona	mitjana	Resta Catalunya	mitjana
Fins a 2 anys	32,9%		33,5%	
De 3 a 6	42,1%	4,94	46,3%	4,36
De 7 a 10	16,6%		12,8%	
Més de 10	8,3%		7,3%	
TOTAL	100		100	

La mitjana és més alta en els centres que són a Barcelona ($\bar{X}$ 4,94) que en els de la resta de Catalunya ($\bar{X}$ 4,36).

Per poder valorar aquest aspecte necessitaríem més dades, sobre qüestions de mobilitat laboral, cosa que és impossible en l'actual treball ja que el qüestionari era adreçat al centre i no als mestres.

Hem dit abans que la qüestió dels ensenyants es tracta com un aspecte més de la composició escolar, de tal manera que no entrem en qüestions laborals ni salarials; de tota manera sí que, a part de les dades bàsiques que ja hem vist, tractem algun aspecte en funció pròpiament de l'escola.

Pel que fa a la qüestió de les vacances d'estiu, no hi ha gaire homogeneïtat entre les escoles del Col.lectiu; cada una actua segons els propis criteris i necessitats. Advertim que a la resposta del temps de vacances hi ha errors de criteri a causa del reciclatge de l'Escola d'Estiu ja que a molts centres hi ha la decisió que els ensenyants vagin a l'Escola

d'Estiu, i en aquest cas els 15 dies de reciclatge no s'han comptat com a vacances d'escola, en canvi a d'altres centres aquests dies sí que estan inclosos com a vacances.

TAULA.- 27

TEMPS DE VACANCES D'ESTIU DELS MESTRES

	Barcelona	Resta Catalunya
1 mes	10,5	14,7
1 mes i mig	52,6	44,1
2 mesos	31,6	35,3
2 mesos i mig	5,3	2,9
3 mesos		2,9
TOTAL	100 N=19	100 N=34

TAULA.- 28

TEMPS DE VACANCES D'ESTIU DEL PERSONAL NO DOCENT

	Barcelona	Resta Catalunya
1 mes	16,6	40,7
1 mes i mig	55,6	33,3
2 mesos	11,1	22,2
2 mesos i mig	11,1	3,7
3 mesos	-	-
TOTAL	100 N=18	100 N=27

La lectura dels dos quadres anteriors pot ser errònia si no es té en compte el que hem dit i la diferència de nombre de respostes entre els docents i els no docents. Tot i aquestes dificultats, es pot afirmar que el personal no docent fa menys vacances que els mestres.

Quant al reciclatge dels mestres, s'ha volgut recollir la preocupació del centre sobre el tema tot demanant si el centre paga la quota als mestres pel reciclatge. Advertim que en moltes respostes s'especificava el criteri de "segons el tipus de reciclatge" incloent el sí en el cas de l'Escola d'Estiu i el no en altres tipus. En general, la resposta ha estat la següent:

TAULA.- 29

EN EL CAS D'ASSISTIR ELS MESTRES A UN RECICLATGE, PAGA EL CENTRE LA QUOTA?

	Barcelona	Resta Catalunya
sí	47,8	48,6
a mitges		17,1
no	52,2	34,3
TOTAL	100	100
	N=23	N=35

Les escoles que estan situades fora de Barcelona tenen més tendència a pagar el reciclatge dels mestres que les de Barcelona.

La qüestió que hem vist abans sobre les vacances dels mestres va molt lligada a les reunions i jornades de preparació i revisió del curs. A Barcelona absolutament totes les escoles del Col.lectiu tenen jornades de revisió i preparació de curs. De les escoles de la resta de Catalunya el 91% fan revisió de curs enfront del 9% que no, i quant a la preparació de curs el nombre augmenta al 97% afirmatiu i el 3% negatiu.

Un altre aspecte propi de l'organització escolar, però que està molt relacionat amb els treballadors del centre, és la qüestió del servei de menjador. La situació a les escoles del Col.lectiu és molt complexa per la seva heterogeneïtat, de tal manera que transcrivim totes les situacions que existeixen a les escoles que han respost.

TAULA.- 30

QUI PORTA EL SERVEI DE MENJADOR A L'ESCOLA?

	%
Només estudiants	15,7
Només mestres	9,8
Només mares	7,8
Altres	7,8
Estudiants, mestres i mares	5,9
Estudiants, mestres i altres	5,9
Estudiants, mares i altres	3,9
Estudiants i mares	11,8
Estudiants i mestres	15,7
Estudiants i altres	7,8
Mestres i mares	3,9
Mestres i altres	3,9
TOTAL	100 N= 51

Les dades reflecteixen que la qüestió del servei de menjador cada escola la resol a la seva manera, en tot cas, i per unificar una mica les dades, cal dir que la presència més constant d'aquest servei la porten els estudiants que estan presents en el 67% de les escoles, en segon lloc els mestres en el 45% de les escoles, seguit per la participació de les mares amb el 33%.

SITUACIÓ RESPECTE AL BARRI O POBLE

A les primeres pàgines del treball s'ha vist la situació territorial de les escoles inscrites al CEPEPC; en aquest apartat es vol valorar per què aquestes escoles estan situades en el seu lloc, sobretot en el cas dels barris; també es veurà el tipus d'alumnat que tenen i la seva mobilitat escolar.

En primer lloc averigüem per què estan situades en el barri (ens referim al cas de Barcelona).

TAULA.- 31

PER QUÈ L'ESCOLA TE LA SEVA ACTUAL LOCALITZACIÓ (BARCELONA)

	%
perquè desitja ser escola per als nens d'aquest barri	52,2
perquè hi disposa d'un local adequat	21,7
per les dues coses	17,4
N.C.	8,7
	100
	(N=23)

El 52% d'escoles que diuen que són a l'actual barri solament per motius de l'alumnat pertanyen als següents barris: Nou Barris, Montbau, Esquerra Eixample, Guinardó, Sants, Vallvidrera, La Sagrera, Poble Sec, una escola en el cas de Sarrià.

El 22% que donen motius exclusivament de local estan ubicades a Horta, Sarrià i Les Corts.

Les escoles que tenen motius tant d'alumnat com de local (17%) pertanyen als barris del Clot, Vivendes del Congrés, Sarrià i les Corts.

Existeixen opinions diferents entre escoles que estan localitzades al mateix barri, de tota manera, més de la meitat diuen que volen fer escola per als nens del barri, més endavant veurem la qüestió de mobilitat escolar i fins a quin punt aquesta aspiració es compleix.

A nivell de la resta de Catalunya ens limitem a donar les dades globals per la complexitat que existeix a les comarques, ja que les hauríem de dividir en zones rurals i zones urbanes per poder valorar bé la resposta.

TAULA.- 32

PER QUÈ L'ESCOLA TE L'ACTUAL LOCALITZACIÓ
(Catalunya excepte Barcelona)

	%
Perquè desitja fer escola per als nens d'aquest barri o poble	17,1
Perquè disposa d'un local adequat	45,7
Per les dues coses	8,6
N.C.	28,6
Total	100 (N=35)

En general les escoles que desitgen fer escola només per als nens del barri o poble, estan localitzades quasi bé totes al Baix Llobregat i al Vallès Occidental.

La importància o l'objectiu de la localització a causa de l'alumnat, disminueix en les escoles que no són a Barcelona; en canvi, augmenten els motius del local adequat.

PROCEDÈNCIA DE L'ALUMNAT - Mobilitat escolar

Un aspecte important és saber d'on provenen els nens i nenes que aquestes escoles escolaritzen. Ens referim a la distància entre la vivenda i l'escola.

En el cas de Barcelona la divisió es fa per barris, tenint en compte si l'alumne viu al mateix barri on està situada l'escola o bé viu als barris circumdants, o contràriament prové de barris allunyats del lloc escolar. Quant a les escoles de la resta de Catalunya la divisió és també per barris en el cas de poblacions grans i per pobles en el cas de petites localitats; és a dir, si els alumnes són del poble o bé provenen també d'altres poblacions.

TAULA.- 33

MITJANA D'ALUMNES DEL MATEIX BARRI, SEGONS GRUPS D'EDAT (BARCELONA)

	Mitjana d'alumnes
De 0 a 36 mesos Llar d'Infants	77,3
De 3 a 5 anys Parvulari	76,1
Primera etapa	68,6
Segons etapa	69,7
BUP	38,3

El conjunt de Barcelona mostra que al nivell de preescolar hi ha una proporció més elevada de nens i nenes que viuen al propi barri, i que al nivell d'EGB les diferències són petites. A BUP sí que existeix una proporció molt gran d'alumnes que provenen d'altres barris.

Cal veure les diferències que existeixen segons el barri on està ubicada l'escola. En el primer quadre s'han fet agrupacions de barris tenint en compte la zona i el nombre d'escoles del CEPEPC.

TAULA.- 34

MITJANA D'ALUMNES RESIDENTS AL MATEIX BARRI DE L'ESCOLA, SEGONS AGRUPACIONS DE BARRIS PER NIVELLS

	Guinardó Horta %	Nou Barris %	Clot-Vivendes La Sagrera %	El Coll Montbau %	Sarrià Vallvidrera %	Sants Les Corts %	Esquerra Eixample %	Poble Sec %
0 - 36 mesos	62	90	40	-	-	-	80	97
3 a 5 anys	81,5	90	68,7	61,5	36,6	90,7	87	96
Primera etapa	74,6	84,5	63,7	57	35	82,3	88,3	95
Segona etapa	68,4	79	70	57	50	76,7	86,7	95
Nº escoles	N=5	N=2	N=3	N=2	N=4	N=3	N=3	N=1

No existeix cap correspondència linial entre uns i altres barris, en uns casos el preescolar té més nens d'altres barris que del propi i en altres el contrari; així com en la mitjana de Barcelona hem vist que a mida que augmenten els nivells disminueix la proporció d'alumnes del barri, aquest fet no correspon a tots els barris. El que queda clar és que el barri que té més nens que provenen d'altres barris és Sarrià. Vallvidrera és l'únic cas on aquests són majoritaris, de tota manera no és despreciable el nivell de mobilitat escolar en el seu conjunt.

En el cas de les escoles de la resta de Catalunya hem fet les agrupacions per comarques. A 5 escoles no s'ha pogut obtenir aquesta resposta; dues pertanyen a Osona, de tal manera que Osona no s'inclou a les comarques, ja que no tenim resposta.

TAULA.- 35

PROPORCIÓ D'ALUMNES QUE S'ESCOLARITZEN AL BARRI ON VIUEN (en cas de població gran) O EN EL POBLE (en el cas de població petita), SEGONS COMARQUES PER NIVELLS.

	0-36 mesos %	3-5 anys %	1a.etapa %	2a.etapa %
Barcelonès	-	66	62,8	65,8
Vallès Oriental	25	57	60,5	66
Vallès Occidental	99	81,5	80,5	78,3
Baix Llobregat	71,2	75,3	74,9	82,7
Maresme	82	83,3	73,7	81
Garrotxa	96	93	94	93
Garraf	42,5	42,5	45	45
Alt Camp	81	82	74,5	67,5
Tarragonès	14	17	7	10
Ripollès	100	100	100	100
Bages	82	90	75	66

Es pot resumir el quadre anterior distingint tres nivells de mobilitat escolar. El primer, de baixa mobilitat escolar, inclou les comarques que tenen com a mínim un 80% del seu alumnat procedent del barri o població on està situada l'escola. El segon agrupa els nivells intermedis de mobilitat escolar. Inclou les comarques on les escoles tenen entre un 50% i 79% de l'alumnat procedent del propi barri o població. El tercer, d'alta mobilitat escolar, inclou les comarques on els centres recullen menys del 50% del seu alumnat procedent del propi barri o població. La classificació a un o altre grup es fa sobre la base de la procedència del conjunt d'alumnat de l'escola.

Poca mobilitat escolar (més del 80% del propi barri o població): Vallès Occidental
Maresme
Garrotxa
Ripollès

Comarques intermèdies (del 50% a 79% d'alumnes del propi barri o població): Barcelonès
Vallès Oriental
Baix Llobregat
Alt Camp
Bages

Alta mobilitat escolar (menys del 50% del propi barri o població) Garraf
Tarragonès

RELACIÓ ESCOLA-BARRI

Un altre apartat important de l'escola que té relació amb la seva localització és el contacte que manté l'escola amb el barri quant a institucions, etc...

Ens trobem que les escoles del Col.lectiu:

La taxa d'activitat de les mares correspon el 49,6% a Barcelona ciutat i el 46,75% a la resta de Catalunya, evidentment en els dos casos és una taxa bastant elevada. La taxa d'activitat femenina a tot l'Estat és del 27,2% (1976), a Catalunya evidentment és més alta i encara més en el cas de Barcelona, però gairebé en cap cas arriba al 50% com en el de les mares dels alumnes del Col.lectiu.

Les categories més freqüents de les mares de Barcelona corresponen les mateixes que en el cas dels pares. Les diferències més substancials entre les mares de Barcelona i les de fora, es donen en el cas d'obreres no qualificades i treballadores per compte propi, on hi ha una proporció molt més elevada a la resta de Catalunya. Quant a la proporció de mares en atur, és similar que en el cas dels pares.

ORIGEN GEOGRÀFIC DELS PARES

En molts casos les escoles desconeixen les dades bàsiques dels pares dels alumnes, ja hem vist quant a les categories sòcio-professionals de la mare que 16 escoles ho desconeixen; de tal manera que referent a l'origen geogràfic dels pares hem limitat la pregunta a la proporció de catalans nadius i no nadius, per cada escola.

TAULA.- 41

PROPORCIÓ DE PARES NADIUS

	Barcelona	Mitjana	Resta Catalunya	Mitjana
	%		%	
Fins al 20%	10	68,25	10	75,16
de 21 a 40	5		3,3	
de 41 a 60	10		16,7	
de 61 a 80	30		40	
de 81 a 100	45		30	
	100		100	
	N=20		N=30	

La mitjana de catalans nadius és més alta en els pares de les escoles que no són de Barcelona (mitjana = 75,16) que en els de Barcelona ciutat (mitjana = 68,25); però en els dos àmbits hi ha el 10% de les escoles que sols tenen el 20% o menys de pares nascuts a Catalunya.

NOMBRE DE FAMÍLIES

Entre les 58 escoles que han respost el qüestionari hi ha un total de 12.699 famílies que hi porten els fills, les quals es reparteixen en 5.262 a Barcelona ciutat i 7.437 a la resta de Catalunya.

La mitjana de famílies per escola és de 229 a Barcelona i 212 fora de la ciutat. Tenint en compte el nombre d'alumnes veiem que la mitjana de fills que porten a les escoles del Col.lectiu per família és de l'1,52 a Barcelona i 1,49 a la resta de Catalunya.

ASSOCIACIÓ DE PARES

En general gairebé totes les escoles del Col.lectiu tenen Associació de Pares. Per la forma legal d'alguns centres també hi ha la modalitat de Cooperativa de Pares. En principi a Barcelona no hi ha cap escola que no tingui una forma o altra d'associació, de tota manera, no totes consten, perquè hi ha 7 casos que no han fet els tràmits de legalització.

L'11% de les escoles de la resta de Catalunya no tenen associació, però hi ha una proporció més elevada de legalització.

TAULA.- 42

TENEN ASSOCIACIO DE PARES

	Barcelona	Resta Catalunya
sí	73,9%	80%
no		11%
cooperativa	21,7%	8,6%
N.C.	4,3	-
TOTAL	100 N=23	100 N=35

TAULA.- 43

ESTÀ LEGALITZADA

	Barcelona	Resta Catalunya
sí	52,2%	74,3%
no	30,4%	11,4%
N.C.	17,4%	14,3%
TOTAL	100 N=23	100 N=35

La forma d'associació federativa representa, en les associacions de pares, sols el 38%, i la majoria són a la F.A.P.A.C. com es veu a la taula següent:

TAULA.- 44

ON ESTAN FEDERADES LES ASSOCIACIONS DE PARES

	%
FAPAC	28,8
Diocesana	5,8
No ho estan	65,3
TOTAL	100 N=52

Les dades que hem vist diuen poca cosa si no s'inclou el nivell de participació dels pares en les associacions dels seus centres i també de quina forma hi participen, així com les activitats que porten a terme. En principi veiem que a les escoles barcelonines participen el 12% dels pares i el 15% a la resta de centres.

TAULA.- 45

NIVELL DE PARTICIPACIÓ DELS PARES A LES ASSOCIACIONS

	Barcelona	Mitjana	Resta Catalunya	Mitjana
	%		%	
fins al 5%	9,6		10,3	
de 6 a 10%	61,9	11,7	44,8	15,2
d'11 a 20%	14,3		31	
de 21 a 40%	14,3		3,4	
més del 40%			10,3	
TOTAL	100 N=21		100 N=29	

La mitjana d'anys de funcionament de les Associacions de Pares és del 4,2 per les de Barcelona i 4,8 per les de fora.

Les activitats que realitzen les Associacions de Pares de les escoles del CEPEPC són de dos tipus: per una banda realitzacions de tipus cultural i recreatiu i per l'àltra realitzacions més properes a l'escola, podríem dir més de participació en l'organització i gestió escolar.

El 17% de les Associacions de Pares realitzen funcions de participació en l'organització escolar, les funcions específiques són variades; van des de la participació en l'elaboració del pressupost al manteniment, gestió general, gestió administrativa, etc.

El 83% fan activitats de tipus més culturals i recreatives.

El tipus de funcionament i objectius de les Associacions de Pares no mantenen cap unitat entre unes i altres; les comissions que existeixen entre les associacions són de tot tipus i es poden resumir en els següents apartats:

- Comissions pel funcionament intern de l'escola:
  - menjador
  - secretaria
  - manteniment
  - esports
  - colònies

- Comissions més pròpies de gestió:
  . subvencions
  . pedagògica
  . coordinació
  . economia
  . jurídica
  . recursos
  . gestió democràtica
- Comissions d'activitats culturals i recreatives
  . actes culturals
  . butlletí
  . esplais, festes
- Comissions de relació
  . gestió d'escola pública
  . relació amb l'exterior
  . pares-escola

La no quantificació d'aquestes comissions és a causa, com hem dit abans, de la gran heterogeneïtat existent i les poques escoles que tractem, de tota manera cal dir que les comissions més representades són les de tipus cultural, recreatives, econòmiques, pedagògiques i la comissió d'escola pública o escola nova.

A les Associacions existeixen comissions mixtes de pares i mestres; el 81% en tenen i el 19%, no. Els tipus de comissions mixtes establertes són els següents:

TAULA.- 46

COMISSIONS MIXTES ESTABLERTES

	%	
econòmica	27	
cultural	14	
coordinadora	8	
directiva	5	
pedagògica	19	
N.C.	27	
TOTAL	100	N=37

LA LLENGUA

A última hora es va decidir introduir en el qüestionari una distinció entre "llengua materna" i "llengua parlada ara", per tal de poder esbrinar el canvi i l'aprenentatge lingüístic del català. Desgraciadament això es va indicar a l'assemblea del Col.lectiu en què es va llançar l'enquesta i no totes les escoles han fet aquesta distinció. Ens veiem obligats, per tant, a presentar dades completes només de llengua materna, i una aproximació (de la qual no podem donar el grau de fiabilitat) a la llengua parlada a escola pels alumnes.

TAULA.- 47

"LLENGUA MATERNA" (O FAMILIAR) DELS ALUMNES

	Barcelona	%	Fora de Barcelona	%	Conjunt	%
Catalanoparlants	5.450	78,9	7.803	71,4	13.253	74,3
Castellanoparlants	1.450	21,0	3.105	28,4	4.555	25,5
Altres	10	0,1	24	0,2	34	0,2
	6.910	100,0	10.932	100,0	17.842	100,0

Els percentatges d'alumnes de llengua materna catalanoparlant són força alts si els situem en el context de l'escola a Catalunya. Segons les dades més completes existents en aquest moment [1], a la Catalunya urbana (on es concentren principalment els centres del Col.lectiu) hi hauria un 42% d'alumnes de llengua materna catalana a l'EGB. Els centres religiosos serien els que tindrien un percentatge més alt (57%), i els privats no-religiosos en el seu conjunt un 49%.

---

(1) J.M.Masjuan, E.Pinilla de las Heras, J.Vives: *L'Educació General Bàsica a Catalunya*. Ed. Blume, Barcelona 1979, pàg. 33

Quant a la proporció d'alumnes que tot i tenir el castellà com a llengua materna són capaços d'utilitzar el català com a llengua de comunicació a l'escola ens resulta del 51'5%. Respecte a aquesta xifra cal fer dues observacions:

a) fa referència només a una part de les escoles, les que han especificat aquesta distinció (un 40% aproximadament);

b) no hi entra cap criteri d'edat, sinó que és un càlcul global referit a totes les edats.

A continuació demanàvem dades sobre el professorat, nivell de coneixement del català, utilització de la llengua a la classe, etc. Distingíem entre professorat a jornada completa i a jornada parcial. A la pràctica aquesta distinció no resulta significativa i, per tant, l'omitim en la presentació de les dades.

TAULA.- 48

CONEIXEMENT DEL CATALA PER PART DEL PROFESSORAT

Nivell oral			Nivell escrit		
El parlen	919	95,4%	Escriuen bé	557	61,9%
Només una mica	16	1,7%	No gaire bé	289	32,1%
No el parlen	28	2,9%	No l'escriuen	54	6,0%
	963	100,0		900	100,0

A nivell oral la quasi totalitat del professorat és capaç d'utilitzar el català. A nivell escrit la cosa ja disminueix. Si bé hi ha poca gent que no escriu gens el català, els que declaren escriure'l bé no passen del 62%, i caldria matisar-ho més ja que una cosa és escriure bé sense dedicar-se a la docència i una altra si la pròpia escriptura és vista com un model pels alumnes. Possiblement hagués estat útil demanar quants professors, i quins, tenen el títol de "mestre de català" ja.

Quant a l'ús per part dels mestres de la llengua catalana a classe, hem distingit diversos usos (comunicació oral dirigida al conjunt, expressió escrita, material de documentació i es-

tudi, documentació ciclostilada, terminologia de les matèries). Presentem primer les dades de forma sintètica.

TAULA.- 49

ÚS DE LA LLENGUA CATALANA PER PART DELS MESTRES EN DIVERSES CIRCUMSTÀNCIES

Expressió oral per part del mestre	%
. Sempre en català	73,3
. Unes vegades en català i altres en castellà	15,9
. En català, i després es repeteix en castellà	5,4
. En castellà, i després es repeteix en català	0,9
. Sempre castellà	4,5
	100,0 (N=938)
Expressió escrita (pissarra, cartellera,...)	
. Sempre en català	67,8
. A vegades en català, altres en castellà	9,3
. Les dues llengües	16,9
. Sempre en castellà	6,0
	100,0 (N=898)
Material de documentació i estudi (textos, revistes,...)	
. En català	72,0
. A vegades en català, a vegades en castellà	20,9
. En castellà	7,1
	100,0 (N=871)
Documentació ciclostilada, fotocopiada	
. En català	73,2
. A vegades en català, altres en castellà	21,1
. En castellà	5,7
	100,0 (N=805)
Adquisició de la terminologia de les matèries	
. Només en català	62,6
. Primer en català, després en castellà	17,5
. Primer en castellà, després en català	12,4
. Només en castellà	7,5
	100,0 (N=696)

En conjunt els percentatges dels cinc aspectes diferents no difereixen massa entre ells. Sempre hi ha un percentatge que varia entre el 5% i el 7% de mestres que només utilitzen el castellà (recordem que tenim un 6% de mestres que no escriuen gens el català, per exemple). El percentatge d'ús exclusiu del català varia entre el 62% i el 73%, i les situacions intermèdies s'emporten la resta.

LA GESTIÓ DELS CENTRES

És difícil deduir la dinàmica real de la gestió d'un centre escolar només amb una explicació freda de l'organigrama, sobretot si l'explicació és molt sintètica. Amb aquestes limitacions intentarem fer una breu síntesi dels trets que ens han semblat que calia destacar de la lectura comparada dels diversos organigrames.

Alguns d'aquests trets ja van ser posats de relleu en el document que el Seminari de Gestió del Col.lectiu va redactar el juny d'aquest any:

a) No totes les escoles tenen organigrama, i sovint la presentació que en fan és poc clara, cosa que no permet fer-se una idea massa exacta dels centres reals de decisió. Aquesta dificultat és més acusada entre les escoles de fora de Barcelona. Podríem dir que, si la presentació que l'escola fa de l'estructura de gestió reflecteix la situació existent, les escoles barcelonines tenen organigrames més clars i delimitats que els centres de fora.

b) La gran majoria dels centres té la forma jurídica de Cooperativa, sigui de pares o de mestres. En general, i hi ha excepcions, als centres que són cooperativa de mestres la participació dels pares queda limitada a un paper consultiu o informatiu, i com a màxim participació activa en el terreny comptable. En canvi, en les cooperatives de pares hi ha òrgans de decisió de composició mixta. La presència del personal no-docent és força feble. En els casos on existeix sol coincidir amb la persona que fa les funcions de secretaria administrativa i/o financera.

c) En conjunt hi ha una diversitat considerable entre organigrames que concentren en la figura del director la major part de poder i altres on tot es decideix en assemblea.

Tot i així, és possible destacar uns quants models sobre la base d'identificar l'òrgan de decisió quotidiana i l'òrgan de decisió última, així com la seva composició.

Quant a l'òrgan últim de poder és bastant fàcil d'identificar, ja que coincideix pràcticament sempre amb l'expressió de la titularitat legal (o en vies de legalitzar-se) del centre: assemblea de pares (si és Cooperativa de pares), assemblea de mestres o treballadors (segons casos), assemblea de socis (si l'escola pertany a una entitat més àmplia), o altres formes jurídiques com societats de tipus civil, mercantil o limitat, o en algun cas una persona física. En unes poques escoles (tres en concret) es dóna l'assemblea de pares i mestres com a òrgan últim de decisió, sense que això correspongui a cap estructura legal o jurídica (encara que òbviament els titulars del centre podrien legalment modificar-ho).

La qüestió és més difícil quan es tracta d'identificar l'òrgan de direcció quotidiana. La majoria de les escoles tenen dos o més òrgans constituïts, amb les seves pròpies competències. Normalment un és de tipus pedagògic (sol reunir els coordinadors dels diversos blocs de l'escola) i un altre més administratiu. Determinar quin dels dos òrgans ocupa una posició de major poder és difícil perquè a vegades no està gens clar l'organigrama (hi ha 7 escoles de les quals no s'ha pogut intentar ni una interpretació de l'organigrama en aquest punt), i perquè altres vegades sembla deduir-se de l'organigrama un clar intent de desllindar voluntàriament dues grans àrees de decisió. Fins i tot, en aquest darrer cas, apareix a vegades un "Consell de Vigilància" (sic) que té per funció controlar el funcionament en els grans trets de l'òrgan més pedagògic. Òbviament el problema que hi ha al darrera de tot això és el de les reticències o dificultats entre pares i mestres.

Enumerant les diverses fórmules que hem cregut trobar (i aquí hi ha una interpretació de l'organigrama que pot ser problemàtica perquè no es pot contrastar amb la dinàmica real)

serien les següents (i hem tendit a donar més importància a les decisions globals i generals que a les simplement pedagògiques:[1]

a) director
b) hi ha un consell constituït exclusivament per mestres, que coincideix (totalment o quasi totalment) amb l'òrgan de gestió pedagògica
c) hi ha un consell constituït per mestres i per la persona o persones que porten professionalment la part administrativa de l'escola
d) hi ha una junta mixta (de pares i mestres, amb o sense personal no-docent de l'escola) amb una composició sovint paritària, constituïda com a òrgans de decisió al marge de l'existència eventual de comissions de treball o altres organismes
e) hi ha una junta mixta constituïda sobre la base de reunir els membres que representen una sèrie de comissions o altres òrgans de treball
f) coexisteixen dos òrgans, un només format per mestres i un altre de composició mixta en un cert equilibri de poder (sobre el paper, almenys)
g) hi ha una junta mixta que ha de prendre acords per unanimitat, i en cas contrari retornar als diversos estaments el tema
h) el claustre.

En termes quantitatius (nombre d'escoles que responen aproximadament a cadascun dels models presentats) la situació seria la següent:

TAULA.- 50

ORGANS DECISORIS

	Barcelona	Fora de Barcelona	TOTAL
a)	-	3,8%	2,1%
b)	36,4%	15,4%	25,0%
c)	22,7%	-	10,4%
d)	31,8%	30,8%	31,3%
e)	4,5%	19,2%	12,5%
f)	-	15,4%	8,3%
g)	-	7,7%	4,2%
h)	4,5%	7,7%	6,3%
	99,9% (N=22)	100,0% (N=26)	100,1% (N=48)

(1) La gestió estrictament pedagògica és analitzada una mica més avall.